

- забезпечення ефективності впливу інноваційних методів активізації на розвиток творчого потенціалу вчителя НУШ протягом набуття післядипломної педагогічної освіти в очному та дистанційному форматах.

Відповідно до вищевикладеного розробили методику дослідження розвитку творчих умінь педагога НУШ у процесі підвищення кваліфікації. Особливості розробленої методики полягають у поєднанні результатів пролонгованих спостережень з методом «зрізів» протягом 3 років (2020-2022) за рівнями: репродуктивним, оптимальним, досконалим, продуктивно-технологічним.

Результати дослідницької роботи поділили умовно на дві частини: поступове просування у розвитку тих учителів, які мали здатність до творчості, і тих, хто прийшов до цього у процесі їх розвитку. Проміжні результати демонструють ефективність системного підходу до означеної проблеми.

Висновки.

Забезпечення системного підходу у процесі розвитку творчих умінь педагога сучасної школи під час неперервної післядипломної освіти дасть можливість підвищити рівень розвитку творчого потенціалу вчителя НУШ, а в кінцевому рахунку призведе до удосконалення його педагогічної майстерності.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у визначенні ролі індивідуального підходу до процесу розвитку професійної майстерності вчителя початкової освіти.

Література

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 374 с.
2. Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм у системі підготовки освітянських кадрів: здобутки, пошуки, перспективи монографія / за ред. Н. В. Гузій; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 427 с.
3. Сисоєва С.О. Педагогічна творчість учителя: визначення, теоретична модель, функції підготовки. *Педагогіка і психологія*. Київ: Педагогічна думка, 1998. 255 с.
4. Сисоєва С.О. Теоретико-методологічне обґрунтування педагогічної творчості. *Відкритий урок*. 2005. № 21, 22. С. 13–19.

УДК 372.857

Кириленко Н.І.

вчитель біології Баришівського НВК
«Гімназія – загальноосвітня школа I-III ступенів»
nata.kyrylenko@ukr.net

ДИДАКТИЧНИЙ КОМІКС ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ГЕНЕТИЧНОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасній школі система генетичної освіти майже відсутня. Вона потребує насамперед розробки методичних технологій, підходів

та прийомів у навчанні, спрямованих на підвищення ефективності навчально-виховного процесу. При цьому локус уваги слід спрямовувати не лише на забезпечення збільшення обсягу знань дітей, а й на якість та міцність засвоєння, а також уміння цими знаннями оперувати, самостійно здобувати та систематично їх удосконалювати. Генетичні процеси і об'єкти характеризуються складністю, а учням важко засвоювати абстрактні узагальнення. Тому навчання потребує добору особливих засобів для демонстрації загальних генетичних закономірностей. Для розуміння та вивчення генетичних понять доцільно запропонувати підґрунтя для пізнавальної діяльності учнів, спрямованої на розкриття внутрішніх зв'язків і залежностей предметів і явищ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні науковці (Л. Білик, О. Біда, В. Ільченко, О. Пометун, Г. Пустовіт, Н. Пустовіт, Т.Л. Телецька та ін.) наголошують на необхідності оновлення методичного інструментарію сучасного вчителя засобами активного навчання [2]. Комікс Востряковою, О.П. Грошовенко, Є.В. Даниленко, Д.В. Ольшанським, В.В. Юрженко розглядається як засіб підвищення мотивації, активізації пізнавальної активності, зорового унаочнення [1, 2, 5]. Аналіз науково-методичних джерел свідчить, що у вітчизняній педагогіці використання коміксів майже не розглядається як одна з дієвих форм реалізації змісту навчання природничих дисциплін.

Виокремлення невирішених раніше аспектів проблеми. Науковцями відмічені дидактичні можливості коміксу в освітньому процесі як універсальної форми пред'явлення нової інформації [3], формування мовленнєвих навичок і вмінь, інструменту розвитку мотивації учнів [1; 2; 3], виховання екологічної свідомості [2], засіб спрощення та прискорення процесу пізнання [1; 2; 3]. Ми відзначаємо їх дидактичний потенціал як основи чи підкріплення для засвоєння основних компонентів змісту біологічної освіти, зокрема генетичних понять.

Мета статті полягає у висвітленні ролі та визначенні дидактичних можливостей коміксу у процесі реалізації змісту шкільної генетичної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні актуальною складовою частиною дисциплін біологічного циклу є генетика, яка за останні роки досить стрімко та активно розвивається [4]. Її вивчення передбачає опанування знань про молекулярні основи спадковості і мінливості, еволюцію, структуру й функціонування геному, генетичні системні механізми онтогенезу. Ця дисципліна узагальнює знання учнів з хімії, фізики та інших біологічних дисциплін, а також тих дисциплін, які пов'язані з біохімією, біофізикою та молекулярною біологією. Змістові та методичні особливості курсу детерміновані тим, що знання є абстрактними, недоступними для візуалізації, а тому складними для засвоєння учнями.

Слід враховувати й те, що сьогодні кожна дитина знаходиться в умовах надмірного інформаційного простору, тому життєво необхідним є розвиток умінь швидко та якісно аналізувати інформацію, визначати головне й ефективно використовувати значуще.

Комікс (англ. comics) – це графічно-розповідний жанр, який отримав широке розповсюдження на Заході – серія малюнків з текстом, яка створює зв'язну розповідь [3]. Він поєднує вербальні та невербальні засоби комунікативного навчання [3]. Вперше з'явилась на теренах Японської школи, а пізніше технологія прийшла до Європи (у середині ХХ ст.) [5].

Ми пропонуємо учням представити наукову інформацію для засвоєння у вигляді коміксу. Тобто комікс – це форма, яку можна наповнити потрібним змістом, відповідно до мети, завдань уроку, особливостей індивідуального рівня розвитку здобувачів освіти, ступеня їх обізнаності, зацікавленості.

Нижче наводимо фрагмент авторського коміксу з генетики, який дозволяє не тільки полегшити і інтенсифікувати процес навчання, а й зробити його результативним і осмисленим. Розуміння сутності багатьох генетичних процесів і явищ досягається завдяки заміни багатослівних пояснень образами, смисловими якорями. Це дає змогу розставити необхідні акценти та сфокусувати увагу на головному. Такий підхід розвиває творчі здібності учнів, критичне мислення, вдосконалює вміння аналізувати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та взаємозв'язки між явищами та процесами. Емоційно забарвлена та узагальнена інформація, яку отримують здобувачі освіти зі сторінок коміксу, є легкою у засвоєнні, розвиває пізнавальні інтереси.

БУДОВА ГЕНА ЕУКАРІОТІВ

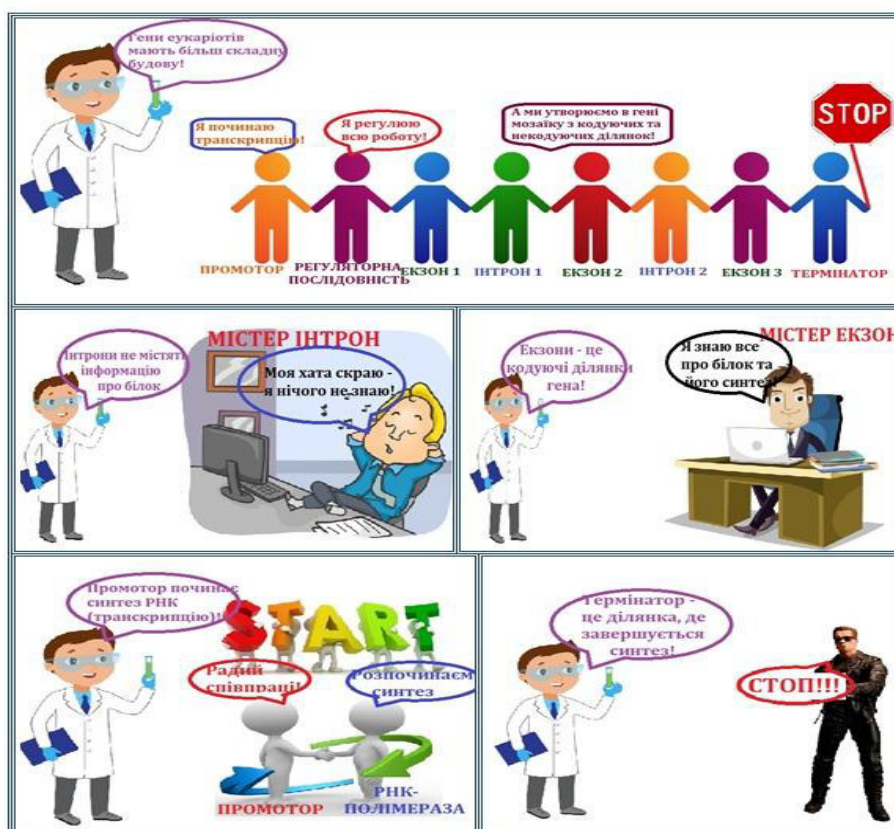

Рис. Фрагмент авторського генетичного коміксу

Незважаючи на фрагментарність, комікс перш за все є наочною опорою, що сприяє також концентрації уваги. Формування генетичних понять відбувається шляхом переходу від абстрактного до конкретного. Такий підхід є реалізацією принципів взаємозв'язку навчання, виховання і розвитку (розвиток інтелектуальної, емоційно-вольової, діяльнісно-поведінкової сфери особистості; загальних і спеціальних здібностей, пізнавальних інтересів та потреб); принципу науковості (формування наукового світогляду учнів відповідно до сучасного рівня розвитку науки); оптимізації (вибір та реалізація найкращого варіанту організації навчально-пізнавальної діяльності учнів для здобуття максимально можливих результатів за мінімально необхідних затрат); мотивації навчально-пізнавальної діяльності учнів (створення умов, за яких учень займає активну особистісну позицію і найбільш повно розкритися як суб'єкт навчально-пізнавальної діяльності); принципу активності, свідомості та самостійності учнів (спонукання учнів до цілеспрямованої самостійної навчально-пізнавальної активності в процесі створення власних коміксів).

Висновки і перспективи подальших розвідок. Зважаючи на зростаючу популярність коміксу в дітей, що зумовлена нинішнім етапом соціокультурного розвитку, відзначаємо їх як засіб для оновлення та модернізації наявного і створення нового ресурсного забезпечення начального процесу. «Коміксування» змісту генетичної освіти сприяє конкретизації теоретичних положень, забезпечення їх доступності та зацікавленості школярів. Технологія коміксів не є статусною. Однак, після повного вивчення дидактичних можливостей коміксів, розробки відповідного методичного інструментарію їх використання у вивченні природничих наук, зокрема генетики, ця технологія може перетворитися на ефективну навчальну методику. При цьому зміст коміксу має бути цілісним, емоційно насиченим, особистісно значущим, логічно взаємопов'язаним, правильно зрозумілим, доступним.

Література

1. Вострякова Н. В. Використання коміксу у навчально-виховному процесі / Н. В. Вострякова. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2013. № 13(1). С. 226–233. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2013_13%281%29_35.
2. Грошовенко О.П. Педагогіка емпайерменту в технології екологічних коміксів / О.П. Грошовенко, Т.Г. Кондратюк. *Молодий вчений*. 2018. № 5.2 (57.2), травень. С. 76–82.
3. Даниленко Є. Дидактичні можливості коміксів у процесі навчання біології / Є. Даниленко. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2010. № 6. С. 101 – 106.
4. Тимчик О. В. Особливості вивчення розділу «Генетика» у шкільному курсі біології / О. В. Тимчик, О. В. Полковенко. *Освітологічний дискурс*. 2010. № 2. С. 1–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/osdys_2010_2_3.
5. Юрженко В. В. «Коміксування» змісту навчального процесу: позитивні чи негативні тенденції для розвитку технологій освітньої діяльності? / В. В.Юрженко. *Біоресурси і природокористування*. 2013. Т. 7. Вип. 1–2. С. 165–170.